

۴

خانواده یزدانی، آخرین بازماندگان
نسل نگین تراشان مشهد
در تلاش برای احیای این هنر هستند

داستان جلد

ناجیان یک میراث ملی چشم انتظار حمایت

زهر اشربعتی ادر کوچه پس کوچه های علامه طباطبایی که نشانی را از اهالی جویا می شوم، معمولاً پاسخ این است که «نمی دانیم کجاست»، ولی تا می گویم «کارگاه نگین تراشی یزدانی»، طوری که گویا چراغی در ذهنشان روشن شده است، بی درنگ راه را نشان می دهند؛ تصورم از این کارگاه که شنیدم از قدیمی ترین نگین تراشی های مشهد و حتی کشور است و فراتر از یک نگین تراشی ساده، به تحقیق و توسعه در این عرصه نیز پرداخته و اولین هایی را در استان رقم زده، یک کارگاه بزرگ و مجهز با چندین نفر نیرو و تابلویی بزرگ بر سردرش است؛ در حالی که با یک کارگاه حداکثر پنج شش متری و چهار دستگاه تراش مواجه می شوم که دو نفر از اعضای خانواده یزدانی در آن مشغول کارند. باورش سخت است ولی همه پیشینه و دستاوردهای این خانواده در عرصه تولید، فروش، آموزش و پژوهش از همین جا در محله کوی مهدی رقم می خورد.

اولین آموزشگاه گوهر تراشی در استان

کار این خانواده هنرمند، به تولید محدود نشده است و در زمینه آموزش و پژوهش هم دستی بر آتش دارند. غلامرضا یزدانی، فرزند سوم خانواده که بیش از نیم قرن عمرش در این حرفه سپری شده است، می گوید: سال ۸۴ اولین آموزشگاه استان در زمینه گوهر تراشی تأسیس و استانداردهای آموزش فنی و حرفه ای این رشته را نیز تدوین کردیم. آموزش توسط خودمان انجام می شد و حدود سیصد کارآموز طی پنج سال فعالیت آموزشگاه دانش آموخته شدند. با افزایش هزینه ها و حمایت نکردن دولت (حتی در حد یک وام خوداشتغالی کمتر از ۱۰ درصد) چاره ای جز تعطیل کردن آموزشگاه برایمان نماند.

کار اعتماد محور

در، عقیق، جاسپر، سنگ های شجری و فیروزه که عمدتاً از معادن خراسان جنوبی و تربت حیدریه تأمین می شوند، بیشترین سنگ هایی هستند که کارگاه یزدانی با آن ها سروکار دارد. آقا جواد می گوید: سنگ ها را بسته به نوع کاربردی که بناست داشته باشند (انگشتر، گردنبند و...)، انتخاب می کنیم و به معادن سفارش می دهیم؛ بعد از دریافت و برش، اگر نیاز به بهسازی رنگ داشته باشد، انجام می شود و بعد هم تراش داده و آماده عرضه به بازار می شود؛ گاهی هم خود مشتری ها یا تجار سنگ را می آورند. کار سنگ، کار اعتماد محور است و مشتری ها معمولاً از زمانی که پدر اینجا کار می کرد ما را می شناسند؛ بیشتر هم از کشورهای مجاور مثل عراق، یمن هستند.

خانواده یزدانی در این ۳۸ سال که مشغول حرفه تراش سنگ های قیمتی هستند، حدود ۱۰ سال در شهرک صنعتی ثامن، کارگاه و حدود بیست سال هم در بازار رضا (ع) مغازه داشته اند اما در دهه ۹۰ با توجه به اینکه دیگر هزینه ها با درآمد همخوانی نداشت، ناگزیر آن ها را تعطیل و به کارگاه کوچک پدری در خیابان رئوف محله کوی مهدی بسنده کرده اند. آن ها برای ۱۰ نفر در شهرهای مختلف استان نیز اشتغال زایی کرده اند؛ به این صورت که آن ها کار را در کارگاه خودشان انجام و تحویل می دهند و اجرت می گیرند.

حرفه ای که به ارث رسید

تراش سنگ و نگین، حرفه سنتی خانواده یزدانی است؛ حاج محمد، پدر خانواده که هفت هشت سال پیش به رحمت خدای رفت، از سال ۱۳۶۷ وارد این کار شد و بعد هم شش فرزندش به مرور از دهه ۷۰ با او همراه شده اند. جواد یزدانی، فرزند پنجم خانواده، همین طور که از نگین های رنگارنگ روی میز، تلی چشم نواز ایجاد می کند، می گوید: ما همه متولد همین محله کوی مهدی هستیم و پدر هم کار تراش را در همین جا شروع کرد که از پیش از انقلاب، خاستگاه سنگ تراشان و عقیق تراشان بوده است. از همان دوران کودکی از نزدیک با کار پدر آشنا بودیم ولی من از اواسط دهه ۷۰ به صورت حرفه ای کار را شروع کردم. به عنوان یک کار هنری برایم جذاب بود؛ اینکه می دیدم

سنگ بی روح و نما که کسی ارزشی برایش قائل نیست، طی فرایند کار، به نگینی زیبا، ارزشمند و پرتقاضا تبدیل می شود.